

הודעה בדבר כללים למניעת ניגוד עניינים של נבחרים הציבור ברשויות המקומיות¹

ניתנת בזה הודעה, כי מרכז השלטון המקומי קבע כללים למניעת ניגוד עניינים של נבחרים הציבור ברשויות המקומיות; כללים אלה תחילתם ביום ה' בתשרי התשמ"ה (1 באוקטובר 1984).

סימן א' : פרשנות

1. הגדרות

בכללים אלה :

(1) "בעל שליטה" -

- (א) לענין הימנעות בענין אישי (סעיף 11) - מנהל או עובד אחראי בגוף, או מי שיש לו חלק העולה על 5% בהון או ברווחים של גוף ;
- (ב) לענין איסור עיסקאות (סעיף 12) - מנהל או עובד אחראי בגוף, או מי שיש לו חלק העולה על 10% בהון או ברווחים של גוף ;
- (ג) לענין ייצוג (סעיף 17) - מי שיש לו חלק העולה על 10% בהון או ברווחים של גוף ;
- (2) "חבר מועצה" - לרבות ראש רשות וסגניו ולרבות מי שמכהן בועדה של המועצה מבלי שנבחר כחבר המועצה ;
- (3) "מועצה" לרבות ועדה מועדונית ;
- (4) "ענין אישי" - לרבות ענין אישי של קרוב או של גוף שחבר המועצה או קרובו הם בעלי שליטה בו ;
- (5) "קרוב" -

- (א) לענין הימנעות בענין אישי (סעיף 11) - בן-זוג, הורה, הורי הורה, צאצא, צאצא של בן-זוג, ובני זוגם של כל אחד מאלה, אח או אחות ובני זוגם, סוכן או שותף (או קרוביהם כאשר מדובר בחבר מועצה מקומית או אזרית או בחבר מוסד תכנון) ;
- (ב) לענין איסור עיסקאות (סעיף 12) - בן זוג, הורה, בן או בת, אח או אחות, סוכן או שותף ;
- (ג) כענין ייצוג (סעיף 17) - בן זוג, הורה, בן או בת, אח או אחות, סוכן או שותף, מעבידו או עובדו של חבר המועצה ;
- (ד) לענין טובת הנאה (סעיף 18) - בן-זוג החי עמו, וילדו הסמוך על שולחנו.
- (6) "רשות מקומית" - עיריה ומועצה מקומית.

סימן ב' : כללי

2. מילוי תפקיד באמון וללא משוא פנים

חבר מועצה ינהג במילוי תפקידו באמון וללא משוא פנים, תוך גישה הוגנת כלפי הכל ובלי שיהיה לו ענין אישי בהחלטותיו ובפעולותיו, אף למראית עין.

3. חובה למנוע ניגוד עניינים

חבר מועצה ינהל את ענייניו כך שלא יהיה ניגוד עניינים בין תפקידו כחבר המועצה לבין תפקיד אחר או ענין אישי שלו.

4. מניעת ניגוד עניינים במצב של "כורח השעה"

- (א) חבר מועצה אשר נאלץ, בנסיבות של "כורח השעה" להחליט או לפעול במצב של ניגוד עניינים, ולא ניתן להעביר את הטיפול בנושא לחבר מועצה אחר, יודיע על כך למועצה וישתף בהחלטתו או בפעולתו את מי שהמועצה מינתה לפי סעיף קטן (ב).
- (ב) נתקבלה הודעה לפי סעיף קטן (א), יביא ראש הרשות המקומית לאישור המועצה הצעה למינוי חבר מועצה אחר או עובד בכיר שאיתו יתייעץ חבר המועצה.
- (ג) חבר מועצה שהחליט או פעל מסיבות של "כורח השעה" בנסיבות שבהן לא ניתן היה לתת הודעה כאמור בסעיף קטן (א) מראש, יודיע סמוך ככל האפשר לאחר ההחלטה או הפעולה.
- (ד) ניגוד עניינים במצב של "כורח השעה" משמעו ניגוד עניינים הנובע מהפעלת הוראות סטטוטוריות ומקיום מצבי חירום.

5. חובת הודעה על ניגוד עניינים

- (א) נתברר לחבר המועצה שהוא במצב של ניגוד עניינים, יודיע על כך למועצה בכתב ובהקדם האפשרי ; הדבר יירשם בפרוטוקול הישיבה שבה נדון הנושא הגורם כניגוד העניינים.
- (ב) אישרה המועצה, לפי סעיף 12(ב)(3), עיסקה של הרשות המקומית עם חבר מועצה, תפרסם על כך הודעה ברשומות.

¹ י"פ תשמ"ד 3087, עמ' 3114

6. ועדה מייעצת

- (א) חבר מועצה המבקש חוות דעת מראש בנושא ניגוד עניינים יפנה לוועדה מייעצת; חוות דעת יכול שתתבקש בעניין מסויים או בנושא כללי.
- (ב) שר הפנים, בהתייעצות עם מרכז השלטון המקומי, ימנה ועדה מייעצת לשאלות של ניגוד עניינים.
- (ג) (1) חברי הועדה יהיו: נציג היועץ המשפטי לממשלה, שיכהן כיושב ראש הועדה, ראש רשות מקומית, יועץ משפטי של רשות מקומית, מבקר פנימי של רשות מקומית ונציג משרד הפנים;
- (2) נציג של מבקר המדינה יהיה ראשי להשתתף בדיוני הועדה כמשקיף.
- (ד) תפקידי הועדה יהיו:
- (1) לתת חוות דעת ויעוץ לחבר מועצה הפונה אליה;
- (2) לקבוע, לענין סעיפים 18 ו-19, איסורים וסייגים נוספים לקבלת טובות הנאה;
- (3) לגבש ולפרסם הנחיות בנושא ניגוד עניינים.
- (ה) (1) יושב ראש הועדה ראשי לתת חוות דעת לפי סעיף קטן (ד) (1), מבלי לכנס את הועדה, בבקשות שלדעתו הן דחופות או בבקשות שלדעתו אין בהן שאלה הדורשת את כינוס הועדה; לא כינס היושב ראש את הועדה ישלח לחבריה העתק מחוות דעתו סמוך לאחר נתינתה.
- (2) החליט יושב ראש הועדה שלא לכנסה, ראשי הוא להתייעץ עם חלק מחבריה.
- (3) החלטות לפי סעיפים קטנים (ד) (2) ו-(ד) (3), יתקבלו בוועדה במליאתה.
- (ו) (1) החלטות הועדה או יושב ראש הועדה יהיו בכתב;
- (2) הועדה תחליט, בכל מקרה לפי נסיבותיו, אם להעביר לראש הרשות המקומית או לחבר מועצה אחר, העתק מהחלטתה.
- (ז) הועדה ראשית לפרסם את החלטותיה ואת הנחיותיה.

7. שמירת הוראות

הוראות סימן זה באות להוסיף על ההוראות המפורטות להלן.

סימן ג': ניגוד עניינים בין תפקידים

8. הכלל בדבר ניגוד עניינים בין תפקידים

- (א) (1) חבר מועצה יימנע מהשתתפות בדיון ומהצבעה בישיבות המועצה אם הנושא הנדון עלול לגרום לו להימצא, במישרין או בעקיפין, במצב של ניגוד עניינים בין תפקידו כחבר מועצה לבין תפקיד אחר; חבר מועצה לא יטפל בנושא כאמור גם מחוץ לישיבות המועצה.
- (2) לענין זה, אחת היא אם מילוי התפקיד האחר הוא בתמורה או שלא בתמורה.
- (ב) (1) נתברר לחבר המועצה שעליו להימנע כאמור בסעיף קטן (א) לעיתים תדירות או בנושאים חשובים אף אם אינם גורמים להימנעויות תדירות, יודיע על כך למועצה.
- (2) נמסרה הודעה כאמור, יביא ראש הרשות המקומית לאישור המועצה הצעה למינוי חבר מועצה אחר, אליו יועבר הטיפול בנושא הגורם לניגוד העניינים.
- (ג) לא נקט חבר המועצה בדרך האמורה בסעיף קטן (ב) ולא ויתר על התפקיד האחר שהוא ממלא, יראו אותו כפסול ולפיכך עליו להתפטר מחברותו במועצה.
- (ד) אם הנושא שבו מדובר הוא מרכזי לתפקיד אותו ממלא חבר המועצה, והוא דורש את מעורבותו האישית בטיפול ובהחלטות, ומשום כך לא יכול חבר המועצה להעבירו לאחר, והוא לא ויתר על התפקיד האחר, יראו אותו כפסול מלכהן ולפיכך עליו להתפטר מחברותו במועצה.

9. פסלות לכהונה

אלה פסולים לכהן כחברי מועצה:

- (1) עובד המדינה בשכר, שעבודתו קשורה בענייני המינהל המחוזי או השלטון המקומי, או שעבודתו עלולה להביא לידי סתירה או אי-התאמה בין תפקידו בשירות המדינה לבין תפקידו כחבר המועצה של הרשות המקומית.
- (2) עובד בשכר של אותה רשות מקומית, או של המועצה הדתית שבאותה רשות מקומית.
- (3) עובד בשכר בכל רשות מקומית אחרת, שעבודתו עלולה להביא לידי סתירה או אי-התאמה בין תפקידו בשירות הרשות המקומית האחרת לבין תפקידו כחבר המועצה.
- (4) דירקטור בחברה ממשלתית העוסקת בפיתוח אותה רשות מקומית או כל חלק ממנה, או בבינוי בתחומי אותה רשות מקומית.

10. חבר מועצה שהיה לעובד מדינה

- (א) חבר מועצה שהיה לעובד המדינה מן המפורטים בתוספת לחוק הרשויות המקומיות (הגבלת הזכות להיבחר), התשכ"ד-1964, יחדל לכהן כחבר מועצה.
- (ב) סעיף זה לא חל על מועצה אזורית.

סימן ד': ניגוד עניינים אישי

11. הכלל בדבר ניגוד עניינים אישי

- (א) (1) חבר מועצה יימנע מהשתתפות בדיון ומהצבעה בישיבות המועצה אם הנושא הנדון עלול לגרום לו להימצא, במישרין או בעקיפין, במצב של ניגוד עניינים בין תפקידו כחבר מועצה לבין ענייניו האישיים; חבר המועצה לא יטפל בנושא כאמור גם מחוץ לישיבות המועצה,
- (2) לענין זה, "ענין אישי" - לרבות ענין אישי של קרובו או של גוף שחבר המועצה או קרובו הם בעלי שליטה בו. (ראה הגדרות "בעל שליטה" ו"קרוב" בסעיף 1(א) ו-1(5)(א).
- (3) הוראה זו לא תחול על חוזה לקבלת שירותים מהשירותים שהרשות המקומית מספקת לכלל תושביה.
- (ב) (1) נתברר לחבר המועצה שעליו להימנע כאמור בסעיף קטן (א) לעיתים תדירות, או בנושאים חשובים אף אם אינם גורמים להימנעות תדירות, יודיע על כך למועצה.
- (2) נמסרה הודעה כאמור, יביא ראש הרשות המקומית לאישור המועצה הצעה למינוי חבר מועצה אחר, אליו יועבר הטיפול בנושא הגורם לניגוד עניינים.
- (ג) לא נקט חבר המועצה בדרך האמורה בסעיף קטן (ב) ולא ויתר על עניינו האישי, יראו אותו כפסול ולפיכך עליו להתפטר מחברותו במועצה.
- (ד) אם הנושא שבו מדובר הוא מרכזי לתפקיד אותו ממלא חבר המועצה, והוא דורש את מעורבותו האישית בטיפול ובהחלטות, ומשום כך לא יכול חבר המועצה להעבירו לאחר, והוא לא ויתר על הענין האישי, יראו אותו כפסול מלכהן ולפיכך עליו להתפטר מחברותו במועצה.

12. איסור עסקאות

- (א) חבר המועצה לא יהיה צד לחוזה או לעסקה עם הרשות המקומית; לענין זה, "חבר מועצה" - חבר מועצה או קרובו או תאגיד שהוא או קרובו בעלי שליטה בו. (ראה הגדרות "בעל שליטה" ו"קרוב" בסעיף 1(ב) ו-1(5)(ב)).
- (ב) הוראה זו לא תחול על אלה:
- (1) חוזה בדבר מתן שירותים מהשירותים שהרשות המקומית מספקת לכלל תושביה;
- (2) הסכם בתהליכי רכישה לפי פקודת הקרקעות (רכישה לצורכי ציבור), 1943, או בהליכי העברת מקרקעין במקום רכישה כאמור.
- (3) חוזה או עסקה שהמועצה, ברוב של שני שלישים מחבריה ובאישור שר הפנים, התירה ובתנאים שהתירה; הודעה על מתן היתר כאמור תפורסם ברשומות.
- (4) התקשרות שנעשתה לפני תחילת כהונתו של חבר המועצה, אולם עם תחילת הכהונה יודיע חבר המועצה בכתב על התקשרות האסורה לפי סעיף קטן (א) שנעשתה לפני תחילת כהונתו, וכל עוד לא נסתיימה התקשרות זו לא יעסוק אותו חבר המועצה בתוקף כהונתו במועצה בכל ענין הנוגע להתקשרות האמורה.

13. שימוש בנכסי העיריה

- (א) חבר מועצה לא יעסיק עובד של הרשות המקומית, ולא יעשה שימוש ברכוש של הרשות המקומית, שלא בקשר למילוי תפקידו כחבר המועצה.
- (ב) לענין סעיף זה, אחת היא אם ההעסקה או השימוש הם בתמורה או שלא בתמורה, ואם לעובד הרשות המקומית יש היתר לעסוק בעבודה פרטית.
- (ג) חבר מועצה לא יעשה עסקה, בין במישרין ובין בעקיפין, תוך שימוש בידיעה מוקדמת, בידיעה סודית או בכל ידיעה אחרת שאינה נחלת הכלל ושהגיעה אליו בתוקף תפקידו כחבר מועצה.

14. חבר מועצה המעסיק קבלן

- (א) חבר מועצה המבקש לבצע עבודת בניה פרטית על ידי קבלן הנמצא כבר בקשר עסקי עם הרשות המקומית, לא יתקשר עם אותו קבלן, אלא לאחר שקיבל חוות דעת מאת הוועדה המייעצת.
- (ב) חבר מועצה חייב לפנות ולבקש חוות דעת מאת הוועדה המייעצת בדבר המשך ההתקשרות עם הקבלן, אם הקשר העסקי בין הקבלן והרשות המקומית נוצר לאחר שקיים קשר עסקי בין אותו קבלן לבין חבר המועצה.
- (ג) הוועדה המייעצת רשאית ליעץ לחבר המועצה בדבר הסייגים שיחולו על ההתקשרות.
- (ד) חוות הדעת אינה גורעת מתחולת כללים אלה.

15. חבר מועצה קבלן

- (א) חבר מועצה שהוא קבלן בנין הבונה בתחום המרחב התכנוני שאליו שייכת הרשות המקומית, לא יהיה חבר בועדת משנה של הועדה המקומית לתכנון ולבניה, המחליטה בבקשות למתן היתרים, או לאישור שימוש חורג ולהקלות.
- (ב) כלל זה יחול גם כאשר קבלן כאמור הוא קרוב של חבר המועצה או תאגיד שחבר המועצה הוא בעל שליטה בו.
- (ג) בסעיף זה, "קרוב" ו"בעל שליטה" - כהגדרתם בסעיף 1(1)(ב) ו-1(5)(ב).

16. חבר מועצה נציג סקטור עסקי

חבר מועצה שהוא, בין יתר עיסוקיו, מייצג את ענייניו של סקטור עסקי מסוים, לא יהיה חבר בגופים של הרשות המקומית הדנים בבקשות אישיות של חברי אותו סקטור עסקי או סקטור מתחרה לו.

סימן ה' : ניגוד עניינים בייצוג

17. הכלל בדבר ניגוד עניינים בייצוג

- (א) לא ייצג חבר מועצה בפני הרשות המקומית שבה הוא מכהן קרוב שלו או אדם שיש לו אתו, במישרין או בעקיפין, קשרים עסקיים ולא יפעל בשמו בפניה.
- (ב) לא ייצג חבר מועצה תאגיד ולא יפעל בשמו בפני הרשות המקומית שבה הוא מכהן אם הוא בעל שליטה בתאגיד, מכהן בתפקיד באותו תאגיד, עובד של אותו תאגיד או מקיים קשרים עסקיים בהיקף כספי משמעותי עם אותו תאגיד.
- (ג) לא ייצג חבר מועצה אדם או תאגיד בכל ענין שבפני ועדה, בית משפט, בית דין, או גוף מעין שיפוטי, אם המועצה היא צד לאותו ענין.
- (ד) בסעיף זה -
- "בעל שליטה" ו"קרוב" - כהגדרתם בסעיף 1(1)(ג) ו-1(5)(ג);
- "ייצוג" - לרבות הגשת בקשה וניהול משא ומתן.
- (ה) כלל זה חל על חבר המועצה שהוא עורך דין גם במשך שנה מיום שחדל להיות חבר מועצה.

סימן ו' : טובות הנאה

18. איסור קבלת טובת הנאה

- (א) חבר מועצה לא יקבל לעצמו או לקרובו, טובת הנאה בקשר למילוי תפקידו.
- (ב) בסעיף זה -
- "קרוב" - כהגדרתו בסעיף 1(5)(ד);
- "טובת הנאה" - כסף, שווה כסף, שירות או טובת הנאה אחרת, ובכלל זה -
- (1) תלושי קניה ומתנות לחגים;
- (2) מינויים למופעים ולכניסה למתקני ספורט ובידור;
- (3) הזמנות או כרטיסים לאירועים אשר חוזרים על עצמם תקופתית, כגון סדרת קונצרטים, או משחקי כדורגל;
- (4) הנחות בקשר לרכישת מוצר או קבלת שירות מעבר להנחה המקובלת לגבי כלל הציבור;
- (5) השתלמות והשתתפות על חשבון גופים עסקיים וגופים אחרים שאינם הרשות המקומית;
- (6) מתן זכות לרכוש נכסים או שירותים אצל גופים אשר נותנים הנחות לסוג מיוחד של אנשים, כגון השק"ם, אם חבר המועצה לא נמנה עם אותו סוג אנשים.

19. סייגים לאיסור קבלת טובת הנאה

- (א) טובות הנאה המנויות להלן לא ייחשבו כטובת הנאה לענין סעיף 18 ובלבד שקבלתן לא תשפיע, ולא תיראה כעלולה להשפיע על מילוי תפקידו של חבר המועצה:
- (1) השתתפות ללא תמורה באירועים המפורטים להלן, הכרוכים לגבי כלל הציבור בתשלום, אליהם הוזמן חבר המועצה בתוקף תפקידו:
- (א) אירוע ממלכתי;
- (ב) אירוע מקומי בעל אופי ציבורי;
- (ג) אירוע שהכנסותיו מיועדות למטרות ציבוריות;
- (ד) מופע ספורטיבי בישראל, שבו משתתף ספורטאי מקומי או אגודת ספורט מקומית;
- (2) השתתפות באירועים המפורטים להלן, שאינם כרוכים בתשלום, אליהם הוזמן חבר המועצה בתוקף תפקידו:
- (א) אירוע חגיגי של מוסדות, מפעלים או בתי עסק;
- (ב) שמחות בעלות אופי משפחתי כגון בר-מצווה או חתונה;
- (3) קבלת מתנה קטנת ערך וסמלית לרגל מאורע חגיגי של חבר המועצה או של קרובו, ממוזמנים הבאים במגע עמו עקב מילוי תפקידו;

- (4) קבלת מתנה קטנת ערך וסמלית הניתנת לשם פרסומת או מטעמי נימוס ;
(5) קבלת מתנה מחברים לעבודה או לתפקיד, קבלת פרס שהוענק לחבר המועצה על הישגיו מקופת הרשות המקומית, וכן פרס שהוענק לחבר המועצה על הישגיו, שלא מקופת הרשות אם ניתן להענקתו פומבי בדרך שנקבעה בתקנות לפי חוק שירות הציבור (מתנות), התש"ס-1979.
- (ב) לענין "השפעה" בסעיף זה, אחת היא אם קבלת טובת ההנאה -
(1) היתה בעד עשייה או בעד חדילה, החשה, האטה, העדפה, או הפליה לרעה ;
(2) היתה בעד פעולה מסוימת או כדי להטות למשוא פנים בדרך כלל ;
(3) היתה בעד פעולתו של המקבל עצמו או בעד השפעתו על פעולת אדם אחר ;
(4) ניתנה מידי הנותן או באמצעות אדם אחר לידי המקבל או לידי אדם אחר בשביל המקבל, ואם הנהנה מטובת ההנאה היה המקבל או אדם אחר ;
(5) ניתנה בקשר לתפקיד של שררה או של שירות, לתפקיד קבוע או זמני, כללי או מסוים, לתפקיד שמילוו היה בשכר או בלי שכר, אם בהתנדבות או תוך קיום חובה ;
(6) נתקבלה כדי לסטות מן השורה במילוי תפקידו או בעד פעולה שחבר המועצה היה חייב לעשותה על פי תפקידו.

20. דינה של טובת הנאה אסורה

- (א) ניתנה לחבר המועצה, טובת הנאה אסורה, בקשר למילוי תפקידו, והוא לא החזירה לנותן, תקום טובת ההנאה לקנין הרשות המקומית ותהווה חלק מהמצאי של אותה רשות מקומית.
(ב) חבר מועצה שקיבל טובת הנאה אסורה וברצונו להחזיק בה ולא להעבירה לקופת הרשות המקומית יפנה לקבלת היתר לועדת ההיתרים שהוקמה לפי חוק שירות הציבור (מתנות), התש"ס-1979.

סימן ז' : שמירת דינים

21. שמירת דינים

כללים אלה אינם גורעים מהוראות שבחיקוק.